

Atıf Bilgisi/Citation

Acar, N. (2025). Katılım Finans Sisteminin Suç Gelirlerinin Aklanması ile Mücadelede Yapısal Avantajları ve Karşılaştırmalı Analizi. Güvenlik ve İstihbarat Çalışmaları Dergisi (5), 140-178.

Makale Bilgisi/Article Information

Araştırma Makalesi/Research Article

Etik Beyan/Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur/This study was conducted in accordance with ethical research principles

Hakem Sayısı/Reviewers

İki Dış Hakem/Two External

Değerlendirme/Reviewers

Çift Taraflı Kör Hakemlik/Double-blind

Benzerlik Taraması/Plagiarism Checks

%8-intihal.net

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest

Finansman/Grant Support

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır/No funds, grants, or other support was received

Etik Bildirim/Complaints

editor@jsis.org.tr

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları/Sustainable Development Goals

Bulunmamaktadır/No particular objectives have been defined

Lisans/License

CC BY 4.0

KATILIM FİNANS SİSTEMİNİN SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASI İLE MÜCADELEDE YAPISAL AVANTAJLARI VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Necati ACAR¹

Öz

Küreselleşen ekonomik yapılar ve dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde, finansal sistemlerin karşılaştığı en önemli risk alanlarından biri suç gelirleriyle mücadele konusudur. Bu kavram, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin kaynağını gizleyerek görünüşte meşru işlemler aracılığıyla ekonomik sisteme yeniden kazandırılması sürecini ifade etmektedir. Söz konusu durum, devletlerin ekonomik istikrarını, vergi gelirlerini, finansal itibarını ve toplumsal güvenliğini tehdit eden önemli bir sorun alanı oluşturmaktadır. Suç geliri elde eden kişiler bu gelirleri sisteme sokmak için en çok bankacılık sistemini kullanmaktadır; bundan dolayı hem konvansiyonel hem de katılım bankacılığı kara para aklamanın tespiti ve önlenmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı; katılım bankacılığının suç gelirleriyle mücadele sürecinde kurumsal kapasitesini konvansiyonel bankacılık ile karşılaştırmalı analiz etmek ve politika-odaklı bir çerçevede öneriler sunmaktır. Çalışmanın bulguları, katılım finans sisteminin reel işlem esası, sözleşme disiplini ve etik kısıtlarla şekillenen yapısı sayesinde suç gelirlerinin finansal sisteme girişini zorlaştıran doğal bir filtreleme mekanizması oluşturduğunu göstermektedir. Belgeye dayalı finansman modeli ve yüksek riskli sektörler için ilkesel sınırlamalar, konvansiyonel bankacılığa kıyasla daha düşük bir suistimal alanı meydana getirmektedir. Sonuç olarak, katılım finans sisteminin etik, reel ve şeffaf yapısı suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede önemli bir avantaj sağladığı ve yapısal özellikleri sayesinde konvansiyonel bankacılığa nazaran finansal suçlara karşı daha dirençli ve güvenilir bir model olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca katılım finans sisteminin güçlendirilmesinin, Türkiye'nin güvenilir bir finans merkezi olma hedeflerine katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Katılım Finans Sistemi, Kara Para Aklama, Suç Gelirleri, Finansal Şeffaflık.

STRUCTURAL ADVANTAGES AND COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PARTICIPATION FINANCE SYSTEM DURING THE STRUGGLE AGAINST MONEY LAUNDERING

Abstract

In today's globalizing economic structures and rapidly digitalizing environment, one of the most critical risk areas faced by financial systems is the fight against illicit proceeds. This concept refers to the process of reintegrating income obtained from illegal activities into the economic system through seemingly legitimate transactions by concealing its origin. Such activities constitute a significant threat to the economic stability, tax revenues, financial credibility, and social security of states. Individuals who generate illicit proceeds predominantly use the banking system to introduce these funds into the financial sector; therefore, both conventional and participation banks play a vital role in detecting and preventing money laundering. The aim of this study is to comparatively analyze the institutional capacity of participation banking in combating illicit proceeds vis-à-vis conventional banking and to present policy-oriented recommendations within this framework. The findings of the study indicate that the structure of the participation finance system—shaped by real-sector-based transactions, contractual discipline, and ethical constraints—creates a natural filtering mechanism that makes it more difficult for illicit proceeds to enter the financial system. Its documentation-based financing model and principled restrictions on high-risk sectors result in a narrower area of misuse compared to conventional

¹ Bağımsız Araştırmacı

E-posta adresi: acarnecati@hotmail.com

ORCID: 0009-0000-2096-1050

banking. In conclusion, the ethical, real-sector-oriented, and transparent structure of the participation finance system provides a significant advantage in combating money laundering, and its structural features render it a more resilient and reliable model against financial crimes compared to conventional banking. Furthermore, strengthening the participation finance system is expected to contribute to Türkiye's aspirations to become a trusted financial center.

Keywords: Participation Banking, Participation Finance System, Anti-Money Laundering, Proceeds Of Crime, Financial Transparency

Giriş

Bu çalışma, küreselleşme ve dijitalleşmenin hız kazandırdığı finansal akışlar içinde suç gelirleri ve kara para aklama (*Anti-Money Laundering AML*) riskinin niteliğinde meydana gelen dönüşümü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, katılım finans sisteminin etik, reel ve belge temelli yapısı sayesinde konvansiyonel bankacılıktan farklılaşan bir koruma mekanizması oluşturduğu ileri sürülmektedir. Nakit yoğun faaliyetlerin, kayıt dışı ekonominin ve sınır aşan dijital kanalların artmasıyla ortaya çıkan kırılganlıkların özellikle yasadışı bahis, vergi kaçakçılığı ve dolandırıcılık gibi suç kategorilerinde yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Katılım bankacılığının faizden kaçınan, reel işlem temelli ve mal/hizmet esaslı finansman yapısı, işlemlerde şeffaflık ve izlenebilirliği artıran doğal kontrol noktaları üretmektedir. Belirlenen araştırma sorusundan hareketle çalışma; (i) kara paranın kavramsal ve tarihsel arka planını, (ii) aklama döngüsü ve yöntemlerini, (iii) ulusal ve uluslararası kurumsal yapıyı ve (iv) katılım bankacılığının AML kapasitesini bütüncül biçimde incelemektedir.

Çalışmada, mevzuat analizleri ve sektörel raporlar dikkate alınarak risk temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Bulgular, katılım bankacılığında Müşterini tanı prensibi (*Know Your Customer KYC*) ve Geliştirilmiş müşteri tanıma ve risk değerlendirme süreci (*Enhanced Due Diligence EDD*) uygulamaları, gerçek faydalanıcı tespiti, faaliyet alanı kısıtları ve dijital gözetim araçlarının entegrasyonu yoluyla aklama döngüsünün her aşamasında önleyici mekanizmaların güçlendirilebileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, etik yönetim ve teknolojik kapasiteyle desteklenen katılım finans mimarisinin; finansal istikrar, toplumsal fayda ve düzenleyici uyum hedeflerini eşzamanlı biçimde destekleyebilecek stratejik bir model sunduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye'deki alanyazını incelediğimizde, Akbulak ve Tahtakılıç (2003), kayıt dışı ekonominin bankacılık sistemi üzerindeki bozucu etkilerini ortaya koyarken; Aslanoğlu (2008) belge düzenindeki yetersizliklerin sistimal riskini artırdığını belirtmektedir. Finansal denetim eksikliklerinin suç gelirlerinin sistem üzerinden aktarımını kolaylaştırdığı Öz ve Armağan

(2018) tarafından vurgulanmış, Ok (2003) ise kara paranın makroekonomik istikrara yönelik tehditlerini ele almıştır. Ayrıca Eyceyurt Batır (2016) spekülâtif işlemlerin kredi kanallarını kırılğanlaştırdığını, Gümüşkaya (1998) ise gelir adaletsizliğinin yasa dışı kazanç eğilimini tetiklediğini savunmaktadır. FATF uyumu bağlamında Akyürek (2022), risk temelli denetim kapasitesindeki sınırlılıkları öne çıkarmakta; Bayındır (2015) ve Alada (2018) geleneksel finans yapısının etik ve kurumsal kırılğanlıklarını tartışmaktadır. Diğer yazarlar da benzeri konuları işlemişlerdir. Bu çalışmaların ortak bulgusu, suç gelirlerinin konvansiyonel bankacılık süreçlerindeki çeşitli prosedürel ve kurumsal boşluklar aracılığıyla sisteme sızabildiğini göstermesidir.

Alanyazında ayrıca İslami finansın kendine özgü ilkeleri bağlamında AML/CTF süreçleri daha çok düzenleyici kapasite, operasyonel riskler ve alternatif transfer mekanizmaları üzerinden ele alınmaktadır. El Rahman ve El Sheikh (2003), İslami hukukun kara para aklamayı önleme potansiyelini teorik olarak tartışırken; Pakistan örneğini inceleyen Hassan, Hussain ve Sajid (2022), İslami bankalarda AML yasalarının uygulama düzeyinde yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Hawala gibi gayri resmî para transferi ağlarının kültürel ve sosyoekonomik boyutlarıyla birlikte AML açısından taşıdığı riskler Zagari (2007) ve Razavy (2005) tarafından ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Dijitalleşme ekseninde Lawal (2019), kripto varlıkların hem İslami finans ilkeleriyle kısmi uyumu hem de AML risklerini artıran yönlerini değerlendirmekte; Turkiye ve diğerleri (2020) Bahreyn’de RegTech uygulamalarının işlem izleme etkinliğini artırdığını göstermektedir. İran’da şeffaflık temelli genişletilmiş AML kontrol modeli geliştiren Torabian, Pourkiani ve Arabpour (2021) ile Endonezya’da İslami bankacılıkta AML/CFT standartlarının yetersizliğini ortaya koyan Makmur ve Minan (2023) da bu literatüre önemli katkılar sunmaktadır. Bu çalışmalar bir arada değerlendirildiğinde, İslami finans sisteminin teorik olarak AML bakımından avantajlar barındırmakla birlikte, düzenleyici çerçevenin çoğu ülkede tam olarak kurumsallaşmadığı görülmektedir.

Türkiye’de geleneksel bankacılık alanında suç gelirleriyle mücadeleye ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmasına karşın, katılım finans sisteminin bu konudaki konumunu bütüncül biçimde ele alan ulusal çalışmalara rastlanmamıştır. MASAK ve BDDK gibi düzenleyici kurumların yayımladığı verilerin bankacılık sistemini bir bütün olarak ele alması, katılım bankalarına özgü ayrıştırılmış veri setlerinin bulunmaması ve alanyazında bu konuya yönelik çalışmalara rastlanılmaması, bu alanda araştırma yürütülürken belirli zorluklarla karşılaşılmasına neden olmuştur. Uluslararası çalışmalar ise belirli ülke örnekleri veya dar kapsamlı tematik odaklar üzerinden ilerlemekte; bu nedenle İslami finans sisteminin yapısal

özelliklerinin AML/CTF açısından sağlayabileceği olası avantajlar bütünsel ve karşılaştırmalı bir çerçevede yeterince tartışılmamaktadır.

Bu nedenle çalışmamızın amacı, katılım finans sisteminin konvansiyonel bankacılığa kıyasla suç gelirleriyle mücadelede sahip olabileceği yapısal avantajları incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda politika önerileri sunmaktır. Ayrıca, bu alanda yapılan çalışmaların olmaması nedeniyle konuya dikkat çekmek ve gelecekte yapılacak araştırmalara katkı sunmak da çalışmanın amaçları arasındadır.

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde doküman analizi yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırmanın amacı, katılım bankacılığının suç gelirleriyle mücadelede konvansiyonel bankacılığa kıyasla sahip olduğu yapısal avantajları kavramsal ve karşılaştırmalı bir analizle ortaya koymaktır. Bu doğrultuda ulusal kurumların (MASAK, HMB, TKBB, BDDK) raporları, mevzuat metinleri, ulusal ve uluslararası akademik makaleler ve istatistiksel veriler sistematik biçimde incelenmiştir. Veri seti yasal düzenlemeler, resmi kurum raporları ve akademik yayınlardan oluşmaktadır. Bu veriler, tematik içerik analizi tekniğiyle “kara paranın tanımı”, “ulusal ve uluslararası kuruluşlar”, “bankacılık sektörünün yükümlülükleri”, “katılım bankacılığının avantajları”, “dijital teknolojilerin kara para aklamanın önlenmesindeki rolü” ve “bulgular ve öneriler” temaları altında sınıflandırılmıştır. Bulguların yorumlanmasında risk temelli yaklaşım benimsenmiş; nitel bulgular sayısal göstergelerle desteklenerek çalışmanın tutarlılığı güçlendirilmiştir. Bu yöntemsel yapı, katılım finans sisteminin AML politikalarındaki konumunu hem teorik literatür hem de düzenleyici uygulamalar ışığında bütüncül ve karşılaştırmalı biçimde analiz etmeyi mümkün kılmıştır.

1. Karaparanın Tanımı ve Tarihsel Kökenleri

Genel olarak suç geliri, kirli para gibi kavramlarla da ifade edilen kara para, sözlük anlamıyla “yasa dışı yollardan sağlanan kazanç” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2025). Suç gelirleriyle mücadele ve terörizmin finansmanının önlenmesi, geçmişten günümüze devletlerin ekonomik ve toplumsal istikrarını koruma çabalarının merkezinde yer almıştır. Yasalara aykırı biçimde gelir elde eden kişi veya kuruluşlar, elde ettikleri bu gelirleri çeşitli yöntemlerle yasal görünüm kazandırma amacı taşımaktadır. Kara paranın kaynakları arasında kumar, terörizm, gayrimenkul alımı, yasadışı bahis, rüşvet, uyuşturucu, tarihi eser ve silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, yolsuzluk, şantaj, fidye, haraç ve vergi kaçakçılığı gibi birçok faaliyet sayılabilir. Değişen ekonomik koşullar ve teknolojik imkânlar, suç gelirlerinin aklanmasına yönelik yeni yöntemlerin gelişmesine zemin hazırlamaktadır.

Kara para, ekonomi hukukuna aykırı işlemlerden elde edilen gelirleri tanımlamak için kullanılan bir kavram olup, kaynağına göre farklı biçimlerde sınıflandırılmaktadır. Bu kapsamda “beyaz para”, yasal faaliyetlerden elde edilip vergisi ödenen gelirleri; “gri para”, yasal faaliyetlerden kazanılmasına rağmen vergisi ödenmeyen kazançları; “kara para” ise tamamen yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirleri ifade etmektedir. Bu sınıflandırma, finansal hareketlerin hukuki meşruiyetine ilişkin önemli bir ayrım oluşturmaktadır. Literatürde kara paranın farklı açılardan ele alındığı görülmektedir. Ekonomik açıdan kara para, yasal düzenlemeleri ihlal ederek elde edilen kazançları; sosyal açıdan toplum yapısına ve ahlaki değerlere aykırı faaliyetlerden doğan gelirleri; hukuki açıdan ise mevzuatta suç olarak tanımlanmış eylemlerden sağlanan kazançları kapsamaktadır. Bununla birlikte, ülkelerin ekonomik sistemleri ve hukuk düzenleri farklı olduğundan kara paraya ilişkin tanımlar arasında da değişkenlikler gözlemlenmektedir (Ünlü, 2019).

Türk Ceza Kanunu’nun 282. maddesine göre, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan elde edilen her türlü para, gelir ve malvarlığı değeri “suç geliri” olarak tanımlanmaktadır. Bu gelirler, yasa dışı faaliyetlerden elde edilip sisteme dâhil edilmeye çalışılmaktadır. Kara para aklama faaliyetlerinin temel amacı, yasa dışı yollarla elde edilen bu kazançlara yasal bir statü kazandırmak, diğer bir ifadeyle “kirli” geliri “temiz” hâle getirmektir. Bu doğrultuda hem ulusal hem de uluslararası finansal piyasalarda farklı aklama yöntemleri geliştirilmiştir. Özellikle yüksek tutarlı suç gelirlerine meşru bir görünüm kazandırılmadığı durumlarda, suçun ortaya çıkma ve el konulma riski artmaktadır. Bu nedenle çıkar amaçlı suçlarda temel strateji, suç gelirinin kaynağıyla bağını koparıp güvenli alanlara yönlendirmek ve bu sayede yasal görünüm kazandırmaktır (Gilmore, 2004, s. 11).

Bazı araştırmalar, karapara faaliyetlerinin izlerinin M.Ö. 2000’li yıllara kadar uzandığını göstermektedir. Bununla birlikte, kara paranın küresel ölçekte ciddi bir sorun olarak görülmesi 1970’li yıllardan itibaren ivme kazanmıştır. Bu dönemde kara paranın ekonomik ve toplumsal düzen üzerindeki olumsuz etkilerinin fark edilmesiyle birlikte, ulusal ve uluslararası düzeyde mücadele politikaları da hızla gelişmiştir. 1980’li yıllarda yaşanan teknolojik ve bilişimsel ilerlemeler, finansal işlemlerin daha kolay, hızlı ve sınır ötesi biçimde yapılmasını mümkün kılmış; bu durum finansal piyasaların entegrasyonunu güçlendirmiştir. Ancak aynı gelişmeler, yasa dışı gelirlerin meşru ekonomik sisteme dâhil edilmesini kolaylaştırarak kara para aklamayı küresel bir sorun hâline getirmiştir (Doğan ve Yıldız, 2021).

Aklama kavramının kullanılması 1920’li yıllara dayanmaktadır. Bu dönemde Amerikalı yetkililer, Chicago’da faaliyet gösteren ünlü gangster Al Capone’un çeşitli suçlardan elde ettiği

gelirleri, sahip olduğu çok sayıdaki çamaşırhane üzerinden elde edilmiş gibi gösterdiğini tespit etmiştir. Bu yöntemle yasa dışı gelirler yasal bir görünüm kazanmış ve bu olayın ardından literatürde “para aklama” veya “para yıkama” terimleri kullanılmaya başlanmıştır (Aydınşakir, 2008). Böylece bu kavram hem finansal hem de hukuki terminolojiye yerleşmiştir.

Özellikle 2001 yılında meydana gelen İkiz Kule saldırılarının ardından, terörizmin finansman kaynakları üzerine daha kapsamlı araştırmalar yapılmış ve bu kaynakların önlenmesine yönelik uluslararası tedbirler artırılmıştır. Öte yandan, teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan kripto paralar, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanında yeni bir araç olarak öne çıkmıştır. Nitekim Bitcoin gibi kripto varlıkların anonim yapısı, bu dijital paraların geleneksel finansal sistem dışında işlem görmesine imkân tanımaktadır. Bu durum, terör örgütleri ve suç ağları tarafından hem kara para aklama hem de yasa dışı faaliyetlerin finansmanı amacıyla kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Böylece yasa dışı kazançların meşru gelir gibi gösterilmesi mümkün hâle gelmektedir. Dolayısıyla kripto varlıkların yeterli denetim ve düzenlemeye tabi tutulmaması, finansal sistem açısından güven sorununu artırmakta ve yasa dışı faaliyetlerde kullanılma riskini yükseltmektedir (Gediz Oral & Yeşilkaya, 2021 s.211).

Türkiye’nin kara para aklamayla mücadelede katıldığı ilk uluslararası belge, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 27 Haziran 1980 tarihli toplantısında kabul edilen R(80)10 sayılı Tavsiye Kararıdır. “Kara para aklama” kavramı ise Türk mevzuatına ilk kez 1988 tarihli Viyana Sözleşmesi’nin 20 Aralık 1988’de Türkiye tarafından imzalanmasıyla girmiştir (Ersöz, 2025). Kara paranın aklanması sürecinde bankalar, finansal sistemin merkezinde yer almaları nedeniyle kritik bir rol üstlenmektedir. Bu kurumlar hem ulusal hem de uluslararası düzeyde suç gelirlerinin önlenmesine yönelik çeşitli stratejiler geliştirmekte ve uygulamaktadır. Ancak, alınan önlemler arttıkça suç örgütleri ve terörist gruplar da bu önlemleri aşmak amacıyla yeni yöntemler geliştirmekte; bu durum bankacılık sektöründe kullanılan stratejilerin sürekli güncellenmesini zorunlu hale getirmektedir (Göktaş, 2019).

1.1.Kara Para Aklama Aşamaları

Kara paranın aklanması, suçtan elde edilen menfaat ve maddi değerlerin kaynağını gizlemek ve bunlara yasal bir görünüm kazandırmak amacıyla çeşitli yöntemlerle finansal sisteme dahil edilmesi sürecidir (Gökbunar, 2010, s. 118). T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı’na (HMB) bağlı olarak faaliyet gösteren ve ülkemizde suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesinde temel otorite konumunda bulunan Mali Suçları Araştırma Kurulu’nun (MASAK) resmî internet

sitesinde, kara para aklama sürecinin aşamaları ve yöntemleri aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır (HMB, 2025).

1.1.1. Yerleştirme (Placement) Aşaması: Bu aşama, tıpkı kirli çamaşırların makineye atılması gibidir. Suçtan elde edilen nakit gelirlerin finansal sisteme sokulduğu ilk aşamadır. Çoğunlukla nakitle gerçekleşen uyuşturucu, kaçakçılık vb. faaliyetlerden kaynaklanan paralar, kredi kartı, çek gibi nakit dışı araçlara veya doğrudan banka hesaplarına aktarılmaya çalışılır. Bu aşama hem aklayıcılar için en riskli hem de tespit ve el koyma açısından en uygun aşamadır.

1.1.2. Ayırıştırma (Layering) Aşaması: Bu aşama, çamaşırların makinede yıkanmasına benzetilebilir. Amaç, fonun kaynağıyla bağını kopararak izlenmesini zorlaştırmaktır. Bu dönemde transferler, karmaşık ve sıklıkla hacimli mali işlemlerle (üçüncü taraf gönderimleri, hesaplar arası çoklu transferler, paravan şirket işlemleri vb.) gerçekleştirilir ve denetim mekanizmaları aşılıp çalışılır.

1.1.3. Bütünleştirme (Integration) Aşaması: Son aşama, temizlenmiş çamaşırların makineden çıkarılması gibidir. Ayırıştırılan fonlar artık yasal ekonomik hayata tamamen karışmıştır: suç gelirleri menkul veya gayrimenkul alımları, yatırım araçları veya krediler yoluyla normal ekonomik işlemler biçimini alır. Böylece paranın yasadışı kaynağıyla ilişkisinin sorgulanmasını gerektirmeyecek bir görünüm kazanılır (HMB, 2025).

1.2. Kara Para Aklama Yöntemleri

Aklama yöntemleri, ülkeden ülkeye ve finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Literatürde, suç gelirlerinin aklanmasının çok farklı yöntemlerle gerçekleştirilebildiği belirtilmekle birlikte, uygulamada en sık karşılaşılan ve mücadele eden birimler açısından öğretici nitelik taşıyan başlıca yöntemler MASAK tarafından aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır (HMB, 2025).

1.2.1. Şirinler (smurfing) yöntemi: Birçok ülkede belirli tutarın üzerindeki nakit işlemler için bildirim zorunluluğu bulunmaktadır. Bildirim yükümlülüğünden kaçınmak isteyen aklayıcılar, “smurfing” veya parçalama yöntemiyle fonları limit altında küçük parçalara bölerek farklı kişiler aracılığıyla çeşitli banka şubelerine yatırmakta ve bu şekilde yerleştirme aşamasını görünürde yasal işlemlerle gerçekleştirmektedir. Bu yöntem, nakit bildirim eşiğinin aşılmamasını sağlasa da şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır.

1.2.2. Parçalama (structuring) yöntemi: Smurfing yönteminin uygulanamadığı durumlarda aklayıcılar, yüksek tutarlı işlemleri yüzlerce küçük işleme bölerek bildirim eşiğini aşmamayı amaçlayan “parçalama” (structuring) tekniğine başvurmaktadır. Literatürde bu

yöntemin, milyonlarca dolarlık tutarların çok sayıda düşük değerli işleme ayrılarak yurt dışına transfer edilmesinde kullanıldığı belirtilmektedir. Temel amaç, tıpkı smurfingde olduğu gibi, nakit bildirim zorunluluğundan kaçınmak ve denetim mekanizmalarının dikkatini çekmemektir.

1.2.3. Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı Off-Shore): yerel mevzuatın büyük ölçüde dışında faaliyet gösteren, düşük vergilendirme, yüksek gizlilik ve sermaye hareketlerinde serbestlik sunan finansal merkezler olarak tanımlanmaktadır. Bu merkezlerde faaliyet gösteren bankalar, çoğunlukla yerleşik olmayan müşterilerle işlem yapmakta; sıkı sır saklama kuralları, düşük mali yükümlülükler ve sınırlı denetim mekanizmaları nedeniyle suç gelirleri açısından cazip görülmektedir. Paravan şirketlerin kolayca kurulabilmesi ve gerçek faydalanıcının tespit edilememesi, fonların ülke dışına aktarılmasını ve karmaşık işlem zincirleri aracılığıyla izlerin kaybedilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu yapısal özellikler nedeniyle off-shore merkezleri, uluslararası aklama vakalarında sıkça kullanılan riskli bölgeler olarak değerlendirilmektedir.

1.2.4. Nakit para kullanılan işyerleri (göstermelik şirketler): Nakit yoğun işletmeler, kara para aklamada sık başvuru alan yöntemlerden biridir. Hamburger restoranları, simit büfeleri veya akaryakıt istasyonları gibi satış hacmi tam olarak doğrulanamayan işyerlerinde yasa dışı fonlar, meşru gelirle kolayca karıştırılabilmektedir.

1.2.5. Paravan-hayali şirketler (Shell Company)’in kullanılması: Gerçek bir ticari faaliyeti bulunmayan ve genellikle sınır ötesi merkezlerde yalnızca kâğıt üzerinde kurulan yapılardır. Bu şirketler, fonların ayrıştırma aşamasında çoklu transferlerle dolaştırılmasını sağlayarak denetim süreçlerinde iz sürmeyi güçleştirmekte ve aklamayı kolaylaştırmaktadır. Düşük kuruluş maliyetleri ve sıkı gizlilik kuralları nedeniyle aklayıcılar tarafından sıklıkla tercih edilmekte; bu sayede suç gelirleri kâğıt üzerinde ticari kâr gibi gösterilip vergisi ödenerek yasallaştırılabilmektedir.

1.2.6. Oto finans borç yöntemi (Loan-back): Suç gelirinin off-shore bir bankaya yatırıldıktan sonra yerel bir bankadan kredi teminatı olarak kullanılması esasına dayanır. Aklayıcı, bu krediyle meşru görünen yatırımlar yapar ve krediyi geri ödemeyerek bankanın teminat hesabı üzerinde haciz uygulamasını sağlar. Böylece off-shore merkezlerdeki suç geliri, ülkeye yasal bir yatırım şeklinde geri dönerek aklanmış olur.

1.2.7. Döviz Büroları: Nakit yoğun çalışmaları ve sınırlı denetim yükümlülükleri nedeniyle kara para aklamaya elverişli yapılardır. Suç gelirinin farklı para birimlerine veya büyük banknotlara dönüştürülmesi, kaynağın izlenmesini zorlaştırmakta ve sisteme

entegrasyonu kolaylaştırmaktadır. Bazı ülkelerde fon transferi yapabilmeleri ve parasal araçlar düzenleyebilmeleri, bu riski daha da artırmaktadır.

1.2.8. Kumarhane ve Casinolar: Yüksek hacimli nakit işlemlerinin yanı sıra çek ciro etme, fon transferi ve kiralık kasa gibi finansal hizmetler sundukları için kara para aklamada riskli alanlardan biridir. Suç gelirleri casino kasasına yatırılarak fiş veya casino çeki hâline dönüştürülebilmekte, böylece paranın kaynağı belirsizleşmektedir. Bildirim limitlerinin altında işlem yapma veya casino sahipleriyle işbirliği yoluyla fonların kumar kazancı gibi gösterilmesi de yaygın aklama yöntemleri arasındadır.

1.2.9. Sahte veya yanıltıcı fatura – Hayali ithalat, ihracat: Hem haksız vergi iadesi hem de kara para aklama amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde değeri çok düşük veya hiç olmayan mallar, yüksek bedelli faturalarla ihraç edilmiş gibi gösterilerek suç gelirleri “ihracat geliri” adı altında sisteme sokulur. Benzer şekilde ithalat tarafında da düşük bedelli mallar yüksek tutarlarla faturalandırılarak aradaki fark meşru ticaret görünümü altında aklanabilmektedir.

1.2.10. Fonların fiziken ülke dışına kaçırılması (Currency Smuggling): Fiziki taşıma yöntemi, suç gelirinin sıkı denetim uygulanan ülkelere, daha zayıf düzenlemelere sahip off-shore merkezlere nakit olarak çıkarılması esasına dayanır. Nakit, kara, hava veya deniz yoluyla ülke dışına taşınarak kaynağından uzaklaştırılır ve ardından farklı ülkelerde yapılan işlemlerle sisteme yeniden sokularak aklanabilir. Bazı bölgelerde bankacılık sisteminin yetersizliği ve yüksek komisyonlar nedeniyle sınırdan nakit geçişlerinin yoğunlaştığı bilinmektedir. Gelişen teknolojiyle birlikte internet bankacılığı ve anonimlik sağlayan elektronik para sistemleri de fiziki taşımaya alternatif yeni aklama kanalları hâline gelmektedir (HMB 2025).

1.3. Suç Gelirleri ile Mücadele Kapsamında Kurulan Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar

Aklama faaliyetlerinden kaynaklanabilecek riskler genel olarak üç temel kategori altında incelenmektedir: *yasal risk*, *itibar riski* ve *operasyonel risk*. Yasal risk, mevzuata uyulmaması nedeniyle ortaya çıkabilecek kayıp veya yaptırımları ifade ederken; itibar riski, yükümlülükler uyumsuzluk sonucu kamuoyunda güven kaybı ve olumsuz algının oluşmasıyla ilişkilidir. Operasyonel risk ise iç kontrol zafiyetleri veya dış etkenler nedeniyle kurumun zarara uğrama ihtimalini kapsar. Bu risklerin her biri, finansal kuruluşların kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede etkinliğini doğrudan etkilemektedir (HMB, 2025).

Finansal sistemin bütünlüğünü korumak amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli düzenleyici kurumlar oluşturulmuştur. Bankacılık sektörü, bu kurumlarca belirlenen standartlara uyarak kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede küresel uyuma katkı sağlamaktadır.

1.3.1. Ulusal Kuruluşlar;

Günümüz dünyasında birçok ülkede faaliyet gösteren mali istihbarat birimlerinin (Financial Intelligence Unit – FIU) fonksiyonu da suç gelirlerinin aklanması ile mücadele etmektir. Ülkemizde suç gelirleriyle mücadele süreci, HMB bünyesinde ana hizmet birimi statüsünde faaliyet gösteren ve doğrudan Bakanlığa bağlı olan MASAK tarafından yürütülmektedir. Bu anlamda MASAK'ın temel fonksiyonu da suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar ve sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek, veri toplamak, toplanan verileri analiz etmek ve değerlendirmek, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak ve elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmektir. MASAK, anılan fonksiyonları icra edebilmek için politika oluşturulmasına katkıda bulunmakta, uygulama stratejileri geliştirmekte, belirlenen politikalar çerçevesinde kanun ve yönetmelik tasarıları hazırlamakta, uygulamaya ilişkin gerekli diğer düzenlemeleri yapmakta, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamakta, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır (HMB, 2025).

Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı, ulusal-küresel ekonomiyi dolayısıyla da toplum düzenini tehdit eden, devletler bakımından da mücadeleyi gerektiren ciddi bir suç tipidir. Bu kapsamda ülkemizde;

-5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun,

-6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun,

-3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu,

-5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,

-4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun,

-Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikler çıkarılmıştır.

1.3.2. Uluslararası Kuruluşlar;

Günümüzde vergi suçları ve kara para aklama gibi mali suçlarla mücadele, devletlerin ekonomik istikrarını ve mali disiplini koruma çabalarının merkezinde yer almaktadır. Teknolojik gelişmelerin ve küreselleşme sürecinin etkisiyle birlikte mevcut vergi yapıları ve hukuki düzenlemeler, bu tür suçların tespiti ve önlenmesinde yetersiz kalabilmektedir. Özellikle dijital finansal işlemlerin artışı, suç gelirlerinin gizlenmesini kolaylaştırmakta ve mali suçların tespitini güçleştirmektedir. Bu süreç, suç ekonomisinin uluslararası boyut kazanmasına yol açarak ülkelerin tek başına mücadele etmesini zorlaştırmakta ve etkili sonuçlar için uluslararası iş birliğini zorunlu hâle getirmektedir (Yüce & Akkaya, 2020, ss. 40–41).

1980’li yıllardan itibaren devletler, kara para aklamayla mücadelede uluslararası önlemler geliştirmeye başlamış; G7’nin 1989 Paris Zirvesi’nde finansal sistemin suç gelirlerince kötüye kullanılmasına karşı küresel bir eylem planı gerekliliği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, Mali Eylem Görev Gücü (*Financial Action Task Force FATF*) kurulmuş ve sekreteryası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (*Organisation for Economic Co-operation and Development OECD*) bünyesinde oluşturulmuştur. FATF, Kırk Tavsiye aracılığıyla risk temelli yaklaşım, müşterini tanı (KYC) ilkesi ve şüpheli işlem bildirimi (*Suspicious Transaction Report STR*) gibi alanlarda küresel standartlar geliştirmekte ve ülkelerin uyum düzeylerini izlemektedir (Shademanpoor, 2025). Ayrıca FATF, bu standartların ulusal düzeyde uygulanmasını sağlayacak yasal ve kurumsal reformlara siyasi dayanak oluşturarak kara para aklamayı önleyici tedbirlerin etkinleştirilmesine katkı sunmaktadır (Akyürek, 2022). Türkiye, 24 Eylül 1991 tarihinde FATF’a üye olmuştur. Ayrıca ülkemiz 1998 yılından bu yana Egmont grubu üyesidir.

Türkiye, suç gelirlerinin aklanması ile mücadele kapsamında birçok uluslararası kuruluşla üye olarak küresel iş birliği ağının etkin bir parçası hâline gelmiştir.

2. Suç Gelirlerinin Aklanması ile Mücadelede Bankacılık Sektörünün Yükümlülükleri

2.1. Bankacılık Sektörünün Yükümlülüklerine İlişkin Genel Kavramsal Çerçeve

Bankalar, 5549 sayılı *Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun* ve ilgili mevzuat kapsamında bir dizi yükümlülüğe tabidir. Bu yükümlülükler; müşterinin tanınması, şüpheli işlemlerin bildirilmesi ve bu bildirimlerin ifşa edilmemesi, bilgi ve belgelerin muhafazası ile gerektiğinde ibraz edilmesi, bilgi ve belge verme yükümlülüğü, uyum programı

oluşturulması, devamlı bilgi verme ve elektronik tebligat işlemlerinin yürütülmesi gibi unsurları kapsamaktadır (HMB, 2025).

Günümüzde teknolojik ilerlemeler, yaşam standartlarını kolaylaştırmanın yanında güvenlik ve denetim mekanizmalarını da etkilemektedir. Dijitalleşmenin hız kazanması, finansal işlemlerden kişisel veri kullanımına kadar birçok alanda yeni fırsatlar doğurmuş; ancak bu gelişmeler riskleri de artırmıştır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası otoriteler, teknolojik gelişmelerin yol açtığı riskleri önlemek veya etkilerini azaltmak amacıyla mevcut sıkılaştırılmış tedbirleri güncelleyerek uygulamaya koymaktadır (HMB, 2025).

2.1.1. Sıkılaştırılmış Tedbirlerin Uygulanacağı Durumlar

Kara para aklama ve suç gelirlerinin aklanması açısından yüksek risk taşıyan sektörler, işlem yoğunluğu, nakit kullanımı ve uluslararası para hareketleri nedeniyle özel dikkat gerektirmektedir. Bu kapsamda döviz büroları, kıymetli maden ve taş ticareti yapan kuyumcular, seyahat acenteleri, kumarhaneler, lüks araç galerileri ve antikacılar önemli risk alanlarını oluşturmaktadır. Ayrıca ödünç para verme, ödeme sistemleri, elektronik para kuruluşları, silah veya askeri mühimmat üreticileri ve kripto varlık hizmet sağlayıcıları da kara para aklama açısından gözetim altındaki sektörler arasında yer almaktadır. Bu alanlarda faaliyet gösteren işletmelerin, MASAK rehberlerinde belirtilen sıkılaştırılmış tedbirleri uygulamaları, finansal sistemin bütünlüğü ve şeffaflığının korunması açısından kritik öneme sahiptir (HMB, 2025).

Bu çerçevede dikkat edilmesi gereken temel alanlar arasında; özel dikkat gerektiren işlemler, teknolojik risklere karşı tedbir alınması, riskli ülkelerle ilişkiler, yüksek riskli durumların izlenmesi, finansal kuruluşlar ile kripto varlık hizmet sağlayıcıları arasındaki ilişkilerde alınacak önlemler, kripto varlık hizmet sağlayıcılar ile müşteri ilişkilerinde uygulanacak tedbirler, kripto varlık transferlerinde sıkılaştırılmış prosedürlerin uygulanması ve ödeme ile elektronik para kuruluşları kapsamında terminal hizmetlerinin denetimi yer almaktadır.

Günümüz ekonomilerinde dijitalleşmenin ivme kazanması, para transferlerinin sınır ötesi ve anlık biçimde gerçekleşmesini mümkün kılmakta; bu durum ise kara para aklama faaliyetlerinin tespit edilmesini güçleştirmektedir. Bununla birlikte, finansal sistemin güvenilirliğini koruma hedefi doğrultusunda, özellikle finansal kuruluşlar tarafından şüpheli işlem tespitine yönelik otomatik izleme ve uyarı mekanizmaları geliştirilmektedir. Bu kapsamda, çoğu durumda şüphe, yapılan işlemin kendisinden ziyade müşterinin işlem

alışkanlıkları, sıklığı veya davranış biçimlerinden kaynaklanabilmektedir. Dolayısıyla, müşteriyle doğrudan temas hâlinde olan yükümlülerin mesleki tecrübeleri, gözlemleri ve farkındalık düzeyleri, şüpheli işlemlerin doğru biçimde tespit edilmesinde kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

2.1.2. Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB)

Şüpheli işlem, bireyin olağan finansal davranışlarından sapma gösteren ve ekonomik kapasitesiyle uyumsuz işlemleri ifade eder. Bu tür tutarsızlıkların erken tespiti, suç gelirlerinin finansal sisteme karışmasını önlemede büyük önem taşır. Kara para aklamayla mücadelenin temel amacı, yasa dışı kazançların meşru biçimde kullanılmasını engelleyerek suça yönelik ekonomik teşviki ortadan kaldırmaktır. Bu kapsamda, finansal kuruluşlar ve bazı finansal olmayan işletmeler, aklama sürecinde kullanılma riskleri nedeniyle önleyici yükümlülüklerle yükümlü kılınmıştır.

ŞİB, finansal sistemin güvenilirliğini korumanın ve aklamayı önlemenin en etkili araçlarından biridir. Sürecin başarısı yalnızca teknolojik altyapıya değil, aynı zamanda çalışanların dikkat, deneyim ve farkındalık düzeyine bağlıdır. İnsan unsuru, kimi zaman otomatik sistemlerin tespit edemediği olağandışı işlemleri ortaya çıkarabilir. Düzenli denetim ve güçlü iç kontrol mekanizmaları ise risklerin erken belirlenmesini sağlayarak finansal istikrarın korunmasına katkıda bulunur.

ŞİB'in en güç aşamalarından biri, hangi işlemlerin “şüpheli işlem” kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinin belirlenmesidir. Bu nedenle şüpheli işlem kriterlerinin açık biçimde tanımlanması büyük önem taşımaktadır. FATF'ın 13. Tavsiyesi, şüpheli işlemi “fonların aklanması veya terörün finansmanı ile ilgili olabileceğine dair şüphe veya şüpheyi gerektiren unsurların bulunduğu işlemler” olarak tanımlamaktadır. Benzer bir yaklaşım, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasında da görülmektedir (Aykın & Sözman, 2008). Bu çerçevede, ülkeler arasında ortak bir anlayışın oluşmasına katkı sağlamak ve ulusal uygulamaların uluslararası standartlarla uyumunu desteklemektedir. Önleyici tedbirler kapsamında yükümlüler, gerçekleştirdikleri işlemleri yetkili kurum olan MASAK'a bildirmekle sorumludur. İşlemin tutarından bağımsız olarak gerçekleştirilen bu bildirimler, finansal sistemin güvenliğini artırmaya yönelik erken uyarı mekanizmalarının oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, şüpheli işlem göstergelerinin doğru biçimde belirlenmesi ve zamanında raporlanması, finansal sistemin bütünlüğünün korunması ve kara para aklama risklerinin azaltılması açısından kritik bir öneme sahiptir.

Suç Kategorisi		Oran (%)
1	Vergi Kaçırma	25
2	Kumar / Yasadışı Bahis	24
3	Dolandırıcılık (Çek, Senet, Sigorta Harici)	20
4	Başkası Hesabına İşlem Yapıldığının Beyan Edilmemesi	11
5	Bilişim Suçları	2
6	Lisanssız Ödeme ve Elektronik Para Hizmetleri	2
7	Diğer	16

Tablo 1: 2024 Yılı Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Suç Kategorilerine Göre Dağılımı
(HMB, 2024)

Tablo verilerine göre, 2024 yılında yapılan şüpheli işlem bildirimlerinde en yüksek oran vergi kaçırma (%25) ve kumar/yasadışı bahis (%24) kategorilerinde görülmektedir. Bunları dolandırıcılık (%20) ve başkası hesabına işlem yapıldığının beyan edilmemesi (%11) izlemektedir. Bilişim suçları ile lisanssız ödeme ve elektronik para faaliyetleri ise %2 oranla düşük düzeyde kalmıştır.

Bu dağılım, suç gelirlerinin büyük ölçüde yasadışı bahis, kayıt dışı kazanç ve vergi kaçakçılığı kaynaklı olduğunu göstermektedir. Bulgular, finansal sistemde şeffaflık ve izlenebilirliğin önemini vurgulamakta; katılım bankacılığının etik ve belge temelli yapısı sayesinde konvansiyonel bankalara kıyasla belirgin bir avantaj sunduğunu ortaya koymaktadır.

2.1.3. Müşterini Tanı Prensipleri

Şüpheli işlemlerin önlenmesinde en etkili araçlardan biri Müşterini Tanı (*Know Your Customer* – KYC) ilkesinin uygulanmasıdır. Bu prensip, müşterilerin kimlik bilgilerinin doğrulanması, mali geçmişlerinin incelenmesi ve işlemlerinin izlenmesine de dayanmaktadır. Amaç, kara para aklama ve terörizmin finansmanı gibi yasa dışı faaliyetlerin engellenmesidir. Katılım ve konvansiyonel bankalar açısından KYC uygulamaları, müşteriyle güvene dayalı bir ilişki kurulmasını ve risklerin erken tespitini sağlar. Ayrıca işlem hacmi ile finansal profilin tutarlılığının izlenmesi, ilkenin temel unsurlarındandır. Ulusal mevzuat ve uluslararası standartlara dayalı bu uygulama, bankaların itibarını koruyarak finansal sistemin istikrarına katkı sunmaktadır (FATF, 2023).

Müşterini tanı ilkesi kapsamında kimlik tespiti, doğrudan yaptırım etkisi doğurmaktan ziyade, ŞİB ve işlemlerin ertelenmesi gibi önlemlerin etkin biçimde uygulanabilmesi için zorunlu bir süreçtir. Bu kapsamda bankalar, işlem yaptıkları müşterilerin kimliğini tespit etmekle birlikte, başkası adına işlem yapıp yapılmadığını da gözetmek durumundadır. Böylelikle hesabı fiilen kullanan kişinin kimliği belirlenmekte ve işlem üzerindeki gerçek faydalanıcı (*beneficial owner*) ortaya çıkarılmaktadır. Ayrıca, işlemlerin şeffaflığını sağlamak amacıyla edinilen bilgilerin doğruluğu resmî kimlik belgeleriyle teyit edilmelidir ve müşteri bilgilerinin güncelliği düzenli aralıklarla kontrol edilmelidir (Kiremitçi, 2023).

3. Dijital Teknolojilerin Kara Para Aklamanın Önlenmesindeki Rolü

Günümüzde kara para aklamayla mücadelede dijital teknolojilerin rolü giderek artmaktadır. Blok zincir (*blockchain*), yapay zekâ (*artificial intelligence* – AI) ve büyük veri (*big data*) tabanlı sistemler, olağan dışı işlem kalıplarını tespit etmeyi kolaylaştırarak suç gelirlerinin izlenebilirliğini güçlendirmektedir. Bu teknolojiler, finansal kurumların iç kontrol kapasitesini artırmakta ve uluslararası iş birliğiyle daha hızlı sonuçlar alınmasını sağlamaktadır. Shademanpoor (2025), dijital teknolojilerin yalnızca şüpheli işlemleri tespit etmeyi kolaylaştırmadığını, aynı zamanda geleneksel yöntemleri tamamlayıcı bir araç hâline geldiğini belirtmektedir. Bu durum, dijitalleşmenin finansal gözetim açısından stratejik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle kara paranın sınır ötesi hareketliliği dikkate alındığında, dijital tabanlı izleme sistemlerinin etkin yönetimi, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi ve finansal güvenliğin korunması açısından kritik görülmektedir.

Terör örgütlerinin kâr amacı gütmeyen kuruluşları finansman aracı olarak kullanması, uluslararası sistem için ciddi bir risktir. Bu kuruluşların kötüye kullanılma riski, etkin denetim

ve gözetim mekanizmalarını zorunlu kılmaktadır (Aykın & Sözmen, 2008). Dijitalleşmenin en dikkat çekici sonucu olan kripto paralar, merkeziyetsiz yapıları ve anonimlik özellikleriyle hem yasal hem de yasa dışı işlemlerde kullanılabilir. Bu durum, kripto varlıkların mali suçlarla mücadelede yeni bir risk alanı oluşturduğunu göstermektedir (Gediz Oral & Yeşilkaya, 2021).

Dijitalleşmenin finansal sistemde yarattığı dönüşümün en belirgin yansımalarından biri kripto paraların ortaya çıkışı olmuştur. Merkezi bir otoriteye bağlı olmadan işleyen bu dijital varlıklar, sağladıkları hız, düşük işlem maliyetleri ve anonimlik gibi özellikler sayesinde hem yasal hem de yasa dışı işlemlerde kullanılabilir. Bununla birlikte, kripto paraların İslam iktisadı ve finansı bağlamında meşruiyeti tartışmalıdır; zira otoriteden bağımsızlık ve kimlik gizliliği gibi unsurlar, İslami finans ilkeleri açısından önemli çekincelere yol açmaktadır (Canbaz & Berkun, 2021).

Kripto paraların kimlik bilgilerinin gizlenmesine imkân tanınması ve uluslararası para aktarımını kolaylaştırması, bu araçları suç örgütleri için tercih edilir hâle getirmektedir. Bu durum, kripto varlıkların hukuki konumunun ve denetim süreçlerinin kapsamlı şekilde düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Düzenleyici otoriteler için temel zorluk, teknolojik yenilikleri desteklerken finansal suç risklerini asgariye indirebilmektir. Literatürde Shademanpoor (2025), dijital teknolojilerin finansal şeffaflığı artırdığını savunurken, Gediz Oral ve Yeşilkaya (2021) ise kripto varlıkların anonim yapısının kara para aklama süreçlerini kolaylaştırabileceğini belirtmektedir. Bu durum, dijitalleşmenin etkisinin denetim kapasitesi ve hukuki çerçeveye doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Yeni finansal araçlar, suç gelirlerinin aklanmasında farklı riskleri beraberinde getirmiştir. Bunlardan biri, üçüncü kişilere ait banka hesaplarının menfaat karşılığında suç gelirlerinin aktarımında kullanılmasıdır. “Banka hesabı kiralama” olarak bilinen bu uygulama, suçtan kaynaklanan varlıkların gizlenmesine aracılık ederek ciddi bir risk oluşturmaktadır (Bulut, 2025). Kripto para işlemleri de tarafların kimliklerinin gizli kalmasına olanak tanıyarak kara para aklama, terörün finansmanı ve vergi kaçakçılığı risklerini artırmaktadır (Paoli, 2017). Bu nedenle alternatif finansal yöntemlerin hızlı yayılması, düzenleyici kurumlar için denetim zorluklarını artırmıştır. Akçacı ve Gök (2023), kripto paraların terör örgütleri tarafından bağış toplama ve eylem finansmanı amacıyla kullanıldığını belirtmiş; dijital finansal araçların ekonomik olduğu kadar güvenlik açısından da değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Son yıllarda, kara para aklama ve terörizmin finansmanını önlemeye yönelik ulusal ve uluslararası denetimler artmıştır. Özellikle uzaktan kimlik tespitiyle edinilen müşteriler yüksek

riskli kabul edilmekte ve bu gruplara yönelik sıkılaştırılmış tedbirler uygulanmaktadır. Bu durum, finansal kurumların müşteri tanıma ve işlem izleme süreçlerini daha dikkatli yürütmelerini zorunlu kılmaktadır.

4. Katılım Bankacılığının Suç Gelirlerinin Aklanması ile Mücadelede Alanında Sahip Olduğu Yapısal Avantajlar

4.1. Esaslı Bankacılık İlkeleri ve Etik Temelli Yapı

Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin (2020) yayımladığı *Katılım Finans* dergisinin 20. sayısında, katılım bankalarının işleyişlerini “Esaslı Bankacılık İlkeleri” ne dayalı olarak yürüttükleri belirtilmektedir.

Bu ilkeler;

-*Faizsiz Finans Esası*, Katılım bankacılığı, faizsiz finansman modeli sunar. Paradan para kazanmayı değil, ticari faaliyetleri esas alır.

-*Ticaret Esası*, Katılım bankacılığı, ekonomiyi kalkındıracak etik bir ticaret anlayışını benimser. Alım ve satımda netlik esastır.

-*Paylaşma Esası*, Katılım bankacılığı; ticaret, vekâlet, ortaklık ve kiralama yöntemleriyle kullandığı finansmandan oluşan kâr ve zararı, katılımcılarıyla adilce ve söz verdiği gibi paylaşır.

-*Memnuniyet Esası*, Katılım bankacılığı, insan odaklı yaklaşımı gereği, müşterilerine üst düzey memnuniyet sağlamayı amaçlar. Hizmetlerini en iyi ve en kaliteli şekilde sunmak için azami çabayı gösterir.

-*Yardımlaşma Esası*, Katılım bankacılığı, elde ettiği kazancın bir kısmını sosyal sorumluluk projelerinde değerlendirerek sosyal dengenin sağlanmasına destek olur.

-*Denetim Esası*, Katılım bankacılığı, standart denetimlerin yanı sıra Katılım Bankacılığı ilkelerine uygunluk denetimine de tabidir. Değerlerimizle örtüşmeyecek, sağlığa zararlı olabilecek hiçbir ürünü veya ticari faaliyeti finanse etmez.

-*Tam Hizmet Esası*, Katılım bankacılığı, müşterilerinin tüm ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak ürün ve hizmet çeşitliliğine sahiptir. Sektöre kazandırdığı özel ürünleri ve geleneksel bankacılığın katılım bankacılığı değerleriyle çelişmeyen tüm enstrüman ve imkânlarını bir arada sunar.

-*Toplumsal Fayda Esası*, Katılım bankacılığı, toplumsal kalkınmaya destek olacak projelerin finansmanına öncelik verir. Ekonomik büyümeye ve toplumsal refaha katkı sağlar.

-*Sözleşme Esası*, Katılım bankacılığı, müşterileriyle başlangıçta sözleştiği her şeyin geçerliliğini sözleşme boyunca korur. Sözleşmeye sadakat esastır.

-*Ortaklık Esası*, Katılım bankacılığı her müşterinin bir ortak olduğunun bilincindedir ve her zaman birlikte kazanmayı esas alır.

Katılım bankacılığı, Esaslı Bankacılık İlkeleri doğrultusunda şekillenen etik, şeffaf ve reel ekonomiye dayalı yapısıyla suç gelirleriyle mücadelede doğal bir koruma kalkını oluşturmaktadır. Faizsiz finans, paylaşma, sözleşme ve denetim esasları; her işlemin somut mal veya hizmete dayanmasını, taraflar arasında açık bir sözleşme ilişkisi kurulmasını ve sürekli denetim altında yürütülmesini sağlar. Bu yapı, kayıt dışı ve belgesiz işlemlerin sistem dışında bırakarak, kara para aklama riskini en aza indirir. Ayrıca yardımlaşma ve toplumsal fayda esasları, finansal kaynakların etik ve sosyal sorumluluk odaklı alanlara yönlendirilmesini sağlayarak finansal sistemin bütünlüğünü güçlendirmesi beklenmektedir.

4.2. Katılım Bankacılığına Duyulan Güven ve Müşteri Algısı

Katılım Finans Strateji Belgesi'nde yer alan aşağıdaki tablo, katılım bankalarının müşteri nezdinde güven, etik ve hizmet kalitesi odaklı bir konum elde ettiğini göstermektedir. Belgede ayrıca “katılım bankacılığını tercih etmeme nedenleri”ne ilişkin bir tablo da bulunmakla birlikte, bu çalışmanın kapsamı yalnızca *katılım bankacılığını tercih etme nedenleri* verilerinin değerlendirilmesiyle sınırlıdır. Katılım bankalarının tercih edilme nedenleri arasında “güvenilir olması”nın ilk sırada yer alması, bu kurumların faizsiz finans anlayışıyla oluşturduğu etik ve şeffaf yapıya duyulan inancın güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu durum, güvenin sadece finansal ilişkilerde değil, toplumsal dayanışma ve ahlaki sorumluluk açısından da belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Nitekim Kavakcı ve Görmüş (2018), güven olgusunun İslami ekonomi çerçevesinde ekonomik istikrarı, sosyal bütünlüğü ve bireyler arası etik ilişkiyi güçlendiren temel bir unsur olduğunu vurgulamaktadır.

Benzer biçimde Anaç ve Kaya (2017), bireysel müşterilerin katılım bankalarını tercih etmelerinde güven unsuru, etik değerlere bağlılık ve faizsiz finans ilkelerinin belirleyici faktörler olduğunu ortaya koymuştur.

Ayrıca yenilikçi hizmetler, erişilebilirlik ve müşteri memnuniyeti gibi faktörler, katılım bankacılığının sadece finansal değil, aynı zamanda sosyal sorumluluk ve toplumsal fayda ilkeleriyle de uyumlu bir hizmet modeli sunduğunu göstermektedir. Bu durum, katılım bankalarının sürdürülebilir ve değer temelli bir bankacılık yaklaşımıyla finansal sisteme güven kazandırdığını ortaya koymaktadır.

Tercih Nedeni		Oran (%)
1	Güvenilir olması	51
2	Şubelerine kolayca ulaşılabilmesi	33
3	Yenilikçi olması	32
4	Faizsiz bankacılık anlayışını benimsemesi	30
5	Getirisinin daha fazla olması	28
6	Hizmet ve ürün kalitesinin iyi olması	28
7	Genel olarak çalışmaktan memnun olunması	21
8	Uygun fiyat politikası ve uygun fiyatla hizmet sunması	21
9	Diğer bankalara göre daha fazla finansal ürün sunması	16

Tablo 2: Katılım Bankacılığını Tercih Etme Nedenleri

(Katılım Finans Strateji Belgesi, 2022)

4.3. İslam İktisadı ve Ahlaki Sorumluluk

Finansal sistemin yalnızca teknik yönü değil, etik boyutu da göz ardı edilmemelidir. Neoklasik-ana akım iktisat, fayda ve kâr maksimizasyonunu merkeze alarak etik hedefleri çoğu zaman dışsallaştırmakta; bu durum, firma davranışında kâr maksimizasyonunu, tüketici davranışında ise aşırı tüketim eğilimlerini güçlendirebilmektedir. Buna karşılık İslam iktisadı, insanı ahlaki sorumluluk sahibi bir özne olarak ele almakta ve adalet, maslahat, israfın önlenmesi gibi ilkeleri ekonomik karar alma süreçlerine dâhil etmektedir. Bu nedenle İslam iktisadı, risk paylaşımı, sosyal finans ve etik yatırım gibi uygulamalar aracılığıyla finansal sistemde ahlaki temelli alternatifler sunmakta ve sürdürülebilir bir ekonomik düzenin oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır (Görmüş, 2015).

4.4. Kripto Paralar ve Katılım Bankacılığının Tutumu

4 Aralık 2017 tarihinde *Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu*'na gelen ‘‘Kripto paraların kullanımının dini hükmü nedir?’’ sorusuna verilen cevap şu şekildedir;

‘‘Kullanıcılar arasında değişim ya da kıymet ölçüsü olarak genel kabul gören, kaynağı itibariyle kullanıcılara güven veren her türlü paranın kullanımı caizdir. Bu noktada önemli olan husus, para olarak bilinen değişim aracının kendi özünde yani üretim şeklinde, sürüm aşamalarında ve muhataplık niteliğinde büyük belirsizlik (garar) içerip içermemesi, bir aldatma (tağrir) aracı olarak kullanılıp kullanılmaması ve belli bir kesimin haksız ve sebepsiz zenginleşmesine vesile olup-olmamasıdır. Son yıllarda ortaya çıkan ve birçok çeşidi bulunan kripto paralardan her birini kullanmanın hükmünü yukarıdaki genel ilkeler doğrultusunda değerlendirmek gerekir. Buna göre kendi özünde ciddi belirsizlikler taşıyan, aldanma ve aldatma riski ileri düzeyde olan, dolayısıyla herhangi bir güvencesi bulunmayan ve kamuoyunda saadet zinciri olarak bilinen uygulamalar gibi belirli kesimlerin haksız ve sebepsiz zenginleşmesine yol açan kripto paraların kullanımı caiz değildir.’’

Kripto paralar, anonim işlem yapısına imkân tanımları ve mevzuat eksiklikleri nedeniyle günümüzde kara para aklama ve yasa dışı fon transferlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Katılım bankacılığı ise kripto para işlemlerine aracılık etmemesi ve tüm finansal faaliyetlerini kayıtlı, belgeye dayalı ve şeffaf biçimde yürütmesi sayesinde bu risklerden büyük ölçüde korunmaktadır.

4.5. Katılım Bankacılığının Yapısal Üstünlüğü ve Faizsiz Finans Modeli

Bankacılık sektörü, hem geleneksel (konvansiyonel) hem de faizsiz (katılım) modelleriyle suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede önemli birer aktör konumundadır. Ancak katılım bankacılığı, İslami finans ilkeleri çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerle bu alanda belirli yapısal avantajlara sahiptir. Faizden kaçınma, kâr-zarar ortaklığına dayalı finansman modelleri ve reel ekonomiye dayanan işlemler (örneğin mudaraba, murabaha, Müşâreke, icara, selem) katılım bankacılığını konvansiyonel bankalardan ayıran temel faktörler arasında sayılabilir. Katılım bankalarının nakit finansman sağlamaması, gerçekleştirdikleri tüm işlemlerde fatura ibrazı zorunluluğunun bulunması ve kayıt dışı ekonomiye kaynak yaratmaması, bu kurumların sistemsal şeffaflığını artırmaktadır. Ayrıca katılım bankalarının kumarhane, şans oyunları, eğlence merkezleri, alkol ve tütün gibi toplumun genel ahlakı ve sağlığıyla bağdaşmayan sektörlerle çalışmaması, suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede daha etik ve sağlam bir zeminde faaliyet göstermelerini mümkün kılmaktadır.

Özel sektörün katılım bankacılığını tercih etmesinin nedenleri arasında faizsiz bir finansman modeli sunması ve finansman süreçlerinin hızlı sonuçlandırılabilmesi gösterilebilir (Tuna & Şekkeli, 2020). Bu yapısal özellikler hem ekonomik etkinliği hem de etik temelli finansal güvenliği bir arada sunmaktadır.

İslam’a göre iktisadi ve finansal faaliyetlerin reel bir temele dayanması gerekmektedir. Dolayısıyla, İslami finans sisteminde reel iktisadi faaliyete konu olmayan hiçbir işlemde kazanç elde edilmesi mümkün değildir. Bu faaliyetlerin ise Allah’ın belirlediği helal sınırlar içerisinde yürütülmesi esastır. İslami finans anlayışında, ekonomik işlemlere konu olabilecek mallar ve hizmetler Allah tarafından yasaklanmamış her türlü unsur olabilir. Bu yaklaşım, muamelat fıkhrındaki “eşyada asıl olan ibahadır (serbestliktir)” ilkesine dayanmaktadır. Kur’an ve sünnette yasaklanmış, hile, faiz (riba) veya belirsizlik (garar) içeren işlemler ile faize aracılık eden faaliyetler, İslami finansın kapsamı dışında kalmaktadır (Alada, 2018; Bayındır, 2015). Bu ilkeler, finansal sistemde dürüstlük, şeffaflık ve toplumsal fayda temelli bir yapı inşa edilmesini sağlar.

KA Tehditleri		Risk Düzeyi
1	Dolandırıcılık Suçları	Y
2	Yasa Dışı Bahis ve Kumar	O-Y
3	Uyuşturucu Ticareti	O-Y
4	Hırsızlık ve Yağma	O-Y
5	Gümrük Kaçakçılığı	O
6	Sahtecilik Suçları	O
7	Yolsuzluk Suçları	O
8	Vergi Kaçakçılığı	O
9	Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	O
10	Tefecilik	O-D

*Tablo 3: Karapara Aklama Risk Puanları Y: Yüksek, O: Orta, D: Düşük
(Masak, Ulusal risk değerlendirmesi, özet)*

Tabloda yer alan kara para aklama tehditleri ve risk düzeyleri, katılım bankacılığının konvansiyonel bankalara kıyasla sahip olduğu yapısal üstünlüğü açık biçimde ortaya koymaktadır. Yüksek risk kategorisinde bulunan yasa dışı bahis, kumar gibi suç türleri, katılım bankacılığının faaliyet alanı dışında kalmakta ve dini ile etik ilkelerle doğrudan çelişmektedir. Katılım bankalarının faizsiz, reel varlığa dayalı ve belge temelli işleyişi, bu tür işlemlerin sistem içine sızma olasılığını büyük ölçüde azaltmaktadır. Buna karşılık konvansiyonel bankalarda faizli ürün yapısı ve daha geniş işlem hacmi nedeniyle bu risklere maruziyet olasılığı daha yüksektir. Dolayısıyla, katılım bankacılığı yapısal olarak kara para aklama ve suç gelirlerinin aklanmasında daha dirençli ve güvenli bir finansal model sunduğu söylenebilir.

4.6. Kayıt Dışılıkla Mücadelede Katılım Bankacılığının Rolü: Fatura ve Belge Esası

Kayıtdışı ekonomi, “kayıtlarda gözükmeyen, ölçülemeyen, vergilendirilemeyen yasal ya da yasadışı gelir yaratıcı ekonomik faaliyetler” olarak tanımlanmaktadır (Akbulak & Tahtakılıç,

2003 s.18). Bu tanım, katılım bankacılığının kayıtlı ekonomiyle olan doğrudan bağıı güçlendirmekte ve sistemin şeffaflığını desteklemektedir.

Kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin azaltılabilmesi için sağlam bir belge düzeninin oluşturulması ve tüm ticari işlemlerin bu düzen kapsamında eksiksiz biçimde belgelenmesi zorunludur. Aksi takdirde, kayıt sistemindeki boşluklar vergi idaresinin etkin denetim kapasitesini zayıflatmakta, şeffaflık ve adalet ilkelerine zarar vermektedir. Bu nedenle, kayıt ve belge düzeninin güçlü biçimde tesis edilmesi, kayıt dışılığı azaltmak açısından öncelikli politika hedefi olmalıdır (Aslanoğlu, 2008).

Vergi kanunlarına aykırı davranışlara yaptırım uygulanması, yalnızca vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesi bakımından değil, aynı zamanda toplum düzeni ve sosyal adaletin korunması açısından da büyük önem taşımaktadır. Vergi cezalarının caydırıcılığının artırılması, mükelleflerin vergi suçlarını işlemeye yönelik eğilimlerini azaltmak açısından gereklidir. Ancak Türkiye’de vergi suçlarında son yıllarda artış gözlenmektedir. Bu artışın nedenleri arasında hukuki boşluklar, yargı sistemindeki aksaklıklar, kanunların anlaşılması ve yorumlanmasındaki güçlükler ile ceza sisteminin caydırıcılık konusundaki yetersizlikleri yer almaktadır (Öz & Armağan, 2018, s. 34).

Gelir dağılımında yaşanan adaletsizlikler, ekonomik dengesizliklerin yanı sıra toplumsal çözülmeyi de beraberinde getirmektedir. Servet birikiminin belirli kesimlerde yoğunlaşması, düşük gelirli bireylerin geçim sıkıntısı yaşamasına ve yasa dışı gelir kaynaklarına yönelme riskinin artmasına neden olabilmektedir. Bu durum hem ekonomik hem de ahlaki istikrarı tehdit eden bir unsurdur (Gümüşkaya, 1998, s. 22). Katılım bankacılığının gelir paylaşımına dayalı finansman modeli, bu tür dengesizliklerin azaltılmasına katkı sağlayarak sosyal adaletin güçlenmesini desteklemektedir.

4.7. Vergi Adaleti, Sosyal Etki ve Gelir Dağılımı

Finans ve etik kavramları tarih boyunca bir arada değerlendirilmiş, İslam dini ise adalet, paylaşım ve sosyal sorumluluk ilkeleriyle ekonomik ilişkileri düzenlemiştir. Kapitalist sistem uzun yıllar boyunca insan unsurunu geri planda tutarken, 20. yüzyılın ortalarından itibaren sosyal adalet, çevre duyarlılığı ve gelir eşitliği gibi değerlere yönelim artmıştır. Bu süreçte, İslami finans, insan merkezli yapısı, risk paylaşımına dayalı yaklaşımı ve etik değerlere bağlılığıyla konvansiyonel finans sistemine alternatif bir model haline gelmiştir. Batı dünyasında sonradan gelişen etik, yeşil ve sosyal finans kavramları da bu anlayışın yansımalarıdır (Kuzulu, 2021).

Kara para aklama faaliyetlerinin yaygınlaşması, toplumda suç eğilimini güçlendirerek rüşvet ve yolsuzluk vakalarının artmasına neden olabilmektedir. Bu durum, finansal sistemin güvenilirliğini zayıflatmakta ve ulusal ekonomi politikalarının sağlıklı biçimde yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak, ekonomik istikrarın bozulması, vergi kayıplarının artması ve uluslararası düzeyde ekonomik itibarın zedelenmesi gibi olumsuz etkiler ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kara para aklama, yalnızca mali bir mesele değil, aynı zamanda toplumsal bir tehdit olarak da görülmelidir.

Katılım finans modeli, yalnızca ekonomik istikrar değil, aynı zamanda sosyal adaletin sağlanması ve gelir dağılımında denge kurulması açısından da toplumsal sorumluluk taşımaktadır (Durmuş, Er & Harunoğulları, 2022). Kara para ile mücadelenin temel nedeni yalnızca suç örgütlerinin ortadan kaldırılması değildir. Çoğu zaman herhangi bir yatırım amacına hizmet etmeksizin ülke ekonomisine giren kara para, kısa sürede sistemden çıkmakta ve bu durum ekonomik ve mali istikrar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bunun yanı sıra kara paranın yaygınlaşması, yolsuzlukların artmasına zemin hazırlayarak toplumsal ve ahlaki değerlerin erozyona uğramasına neden olmaktadır (Ok, 2003).

4.8. İslami Finansın Ahlaki Sınırları ve Yasak Faaliyetler

İslam hukukunda “sakıncalı sayılan faaliyetlerin yasak oluşu” ilkesi, taraflardan birinin zararına olacak şekilde diğerinin kazanç sağlamasını engellemeyi amaçlamaktadır. Kumar, bahis, şans oyunları veya spekülatif işlemlerle gelir elde edilmesi bu nedenle meşru kabul edilmez. Aynı şekilde toplumun genel yararına aykırı olan alkol, tütün, silah veya kumar sektörlerine yatırım yapılması da yasaktır. Bu yaklaşım, ekonomik kazancın yalnızca üretken, adil ve toplumsal fayda sağlayan faaliyetler üzerinden elde edilmesi gerektiği prensibine dayanır (Tok, 2009 s.3).

Ekonomik istikrarsızlığa yol açan önemli unsurlardan biri olan spekülatif işlemler, reel değer yaratmamakta ve piyasa dengesizliklerini artırmaktadır. Örneğin kredi işlemlerinde, borç veren taraf kazancını önceden garanti altına alırken, borçlu tarafın riski üstlenmesi ekonomik adaletsizliğe yol açmaktadır (Eyceyurt Batır, 2016). İslami ekonomik sistem, her işin dürüst ve adil şekilde yapılmasını emreden İslam kurallarının bir parçasıdır. “Kul hakkı”nın ihlali, yalnızca bireylere değil, topluma karşı da işlenmiş bir suç olarak değerlendirilir. Bu nedenle, İslam dini her türlü haksız kazancı ve adaletsizliği reddeder (Baytaz, 2020).

İslami bankalar, bu etik temeller çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Faiz yasağı, risk paylaşımı, spekülatif işlemlerden kaçınma, sözleşme yükümlülüklerine bağlılık ve sosyal adalet

ilkesi sistemin temel dayanaklarını oluşturur (Ayaydın & Barut, 2016, s. 201). Bu ilkeler, katılım bankacılığının mali suçlara karşı daha dirençli ve etik temelli bir yapı oluşturmaya katkı sağlamaktadır.

Katılım bankaları kredi kullandırırken müşteriye doğrudan nakit ödeme yapmaz; ödemeyi, müşterinin ihtiyaç duyduğu malı satan satıcıya fatura karşılığında gerçekleştirir. Ardından üzerine kâr payı ekleyerek müşteriye vadeli satış yapar. Bu yöntem, verilen finansmanın amacına uygun kullanılmasını sağlamakta, spekülasyon ve yasa dışı alanlara yönelimi engellemektedir. Ayrıca, katılım bankaları ahlaka ve kamu yararına aykırı sektörlerle kredi kullandırmaz, faizli işlemlerden kaçınır (TKBB, 2025).

4.9. Kurumsal Uyum ve Denetim Mekanizmaları

Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) bünyesinde suç gelirleriyle mücadelede etkinliği artırmak amacıyla üç temel komite faaliyet göstermektedir: MASAK Komitesi, Katılım Bankacılığı Uyum Komitesi ve Fraud (Dolandırıcılık) Komitesi. Bu komiteler, ulusal düzenlemelere uyumu güçlendirmek, sektörel riskleri izlemek ve etik finans standartlarının uygulanmasını desteklemek üzere çalışmalar yürütmektedir. Özellikle MASAK Komitesi, kara paranın aklanmasının önlenmesine dair yasal düzenlemeler çerçevesinde ulusal uygulamaları değerlendirmekte, görüş oluşturmakta ve paydaş kurumlarla koordinasyon sağlamaktadır. Uyum Komitesi, TKBB Danışma Kurulu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) düzenlemelerine uygunluk çalışmalarını yürütürken; Fraud Komitesi dolandırıcılıkla mücadele ve güvenlik önlemlerinin güçlendirilmesine odaklanmaktadır. Bu üçlü yapı, katılım bankacılığı sistemine bütüncül bir denetim ve uyum altyapısı kazandırmakta, suç gelirleriyle mücadelede kurumsal farkındalığı artırarak sektöre önemli bir avantaj sağlamaktadır (TKBB, 2025).

5. Katılım Finans Sistemini Suç Gelirlerinden Nasıl Koruyabiliriz?

Katılım bankaları, müşteriye doğrudan nakit vermek yerine mal veya hizmet üzerinden finansman sağladıkları için irrasyonel ve riskli yatırımları sınırlamaktadır. Aynı zamanda, atıl fonların ekonomiye kazandırılması ülke büyümesine katkı sağlamakta ve finansal sistemin istikrarını güçlendirmektedir (Japova & Shener, 2021).

Katılım bankaları, İslami finans ilkeleri doğrultusunda faaliyet gösterdiklerinden, dinen yasaklanmış alanlarda (örneğin kumar, bahis, alkol, tütün veya faiz temelli işlemler) herhangi bir finansal destek sağlamamaktadır. Bu durum, sistemin doğası gereği, tablodaki yüksek oranlı suç kategorileriyle (özellikle yasadışı bahis, kumar ve vergi kaçırma) örtüşen faaliyetlere

aracılık edilmesi ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca, her işlemde fatura ibrazı zorunluluğu ve reel mal veya hizmete dayalı finansman modeli benimsenmesi, kayıt dışı ekonomiyle olan teması büyük ölçüde sınırlandırmaktadır.

Bu yapısal özellikler, katılım bankacılığının finansal suçlara karşı doğal bir koruma mekanizması oluşturmasını sağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, faizsiz finans sisteminin özünde yer alan şeffaflık, reel ekonomiye bağlılık ve etik sorumluluk ilkeleri, suç gelirlerinin finansal sisteme sızma olasılığını azaltmaktadır. Dolayısıyla, MASAK tarafından yayınlanan tabloda en yüksek oranla yer alan suç kategorilerinin bir kısmı, katılım bankacılığının faaliyet alanı dışında kalan veya dini ve etik ilkelerle doğrudan çelişen işlemlerden oluşmaktadır. Katılım bankalarının çalışan yapısının ve müşteri portföyünün daha çok faiz hassasiyeti bulunan kişilerden oluştuğu bilinen bir gerçektir. Bu durum, katılım bankalarının sadece finansal değil, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki düzlemde de kara para aklama ve suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede daha dirençli bir yapıya sahip olduklarını göstermektedir.

Katılım finans sisteminin suç gelirlerinden korunmasını ve finansal bütünlüğünün güçlendirilmesini hedefleyen temel politika ve uygulama önerileri, aşağıdaki tabloda sistematik biçimde gösterilmiştir.

Başlık		Açıklama
1	Eğitim ve Farkındalık Programları	Katılım bankası çalışanlarına yönelik düzenli eğitimler, seminerler ve çevrim içi farkındalık faaliyetleri yürütülmelidir.
2	Akademik Katkının Artırılması	Üniversitelerde kara para aklama ve İslami finans temalı derslerin müfredata eklenmesi önerilmektedir.
3	Toplumsal Bilinirlik ve İletişim	Kamu spotları ve tanıtım çalışmalarıyla sektörün etik ve reel ekonomiye dayalı yapısı anlatılmalıdır.
4	Ulusal ve Uluslararası İş Birliği	MASAK, TKBB, FATF, Egmont ve UNODC ile bilgi paylaşımı ve ortak stratejiler güçlendirilmelidir.

5	Katılım Finans Kanunu	Katılım finans faaliyetlerinin tek çatı altında toplanacağı müstakıl bir Katılım Finans Kanunu çıkarılmalıdır. Böyle bir düzenleme, farklı kanunlar altında dağınık biçimde yer alan katılım finans faaliyetlerini tek çatı altında toplayarak, sektörün bütüncül, etkin ve stratejik hedeflerle uyumlu biçimde gelişmesine katkı sağlayacaktır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, 2022).
6	Toplumsal Kurumlarla İş Birliği	Diyanet, Esnaf Odaları ve Ticaret Odalarıyla ortak farkındalık programları yürütülmelidir.
7	Dijital Risk Yönetimi	Dijital bankacılık ve çevrim içi ödeme sistemlerinde risk temelli denetim mekanizmaları kurulmalıdır.
8	Etik Kültürün Güçlendirilmesi	Bankalarda etik değerlere dayalı uyum kültürü oluşturulmalı, üst yönetim kararlılığı sağlanmalıdır.
9	Akademik ve Sektörel Dernek	İslam iktisadı akademisyenleri ve sektör temsilcilerini buluşturan bir mesleki dernek kurulabilir.
10	Katılım Finans Uyum Endeksi	TKBB öncülüğünde performans göstergelerine dayalı yıllık uyum endeksi hazırlanmalıdır.
11	Etik ve Uyum Komiteleri	Olmayan kurumlarda bu komiteler kurulmalı, olanlarda ise bilinirliği ve etkinliği arttırılmalıdır.
12	Yıllık Mücadele Raporu	TKBB ve MASAK koordinasyonunda 'Suç Gelirleriyle Mücadele Raporu' yayımlanmalıdır.
13	Katılım Finans Risk Atlası	Bölgesel ve sektörel risk seviyelerini gösteren yıllık atlas hazırlanmalıdır.
14	Risk Temelli Denetim	Yüksek riskli sektörlerde belge zorunluluğu, sık denetim ve işlem izleme yapılmalıdır.
15	Katılım Finans Uyum	BDDK, TKBB, MASAK ve SPK iş birliğiyle dijital

	Akademisi veya Katılım Finans Sertifikası	veya sınıf temelli bir eğitim platformu oluşturulmalı; bu programlar sonucunda katılımcılara sertifika verilmelidir.
16	Anonim Bildirim Mekanizması	Şüpheli işlemler için anonim ve güvenli ihbar kanalları kurulmalıdır.
17	FATF Uyumlu Rehber	Faizsiz finans riskleri FATF'nin 40 Tavsiyesi doğrultusunda ayrı bir rehberde ele alınmalıdır.
18	Danışma Kurullarında Suç Riski Değerlendirmesi	Fetva süreçlerinde suç geliri riski taşıyan işlemler de göz önünde bulundurulmalıdır.
19	Kripto Paralar ve Şer'î Uyum	Kripto varlıklar güvenli, denetlenebilir ve şer'î uyumlu biçimde değerlendirilmelidir.
20	Katılım Finans Okuryazarlığının Artırılması	Katılım bankacılığının toplum nezdinde daha iyi anlaşılabilmesi için finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi büyük önem taşımaktadır.

Tablo 4: Araştırmanın Bulguları ve Öneriler
(Yazar tarafından hazırlanmıştır)

Tablo 4'te sistematik biçimde derlenen bulgular, Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulan göstergelerle birlikte değerlendirildiğinde, katılım finans sisteminin suç gelirlerinin aklanması ile mücadele kapsamında konvansiyonel bankacılığa kıyasla belirgin yapısal avantajlara sahip olduğu görülmektedir. Tablo 1: 2024 Yılı Şüpheli İşlem Bildirimlerinin Suç Kategorilerine Göre Dağılımı incelendiğinde, bildirimlerin önemli bir bölümünün vergi kaçırma, kumar/yasadışı bahis ve dolandırıcılık gibi nakit yoğun ve kayıt dışılıkla iç içe geçen alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Katılım bankacılığı ise faaliyet ilkeleri gereği kumar, bahis ve benzeri alanlara aracılık etmemekte; finansmanı reel mal ve hizmete, fatura ve sözleşme temelli bir belge düzenine dayandırmaktadır. Bu durum, yüksek risk kategorisindeki pek çok suç türünün katılım bankaları üzerinden aklanma ihtimalini sistemselsel olarak daraltmakta ve doğal bir filtre işlevi görmektedir. Benzer şekilde Tablo 2'de yer alan "Katılım Bankacılığını Tercih Etme Nedenleri" incelendiğinde, "güvenilir olması" faktörünün ilk sırada yer alması, katılım

bankacılığının etik, şeffaf ve ilke temelli yapısının müşteri nezdinde somut bir güven algısına dönüştüğünü göstermektedir. Bu güven algısı hem müşteri profili hem de işlem tercihleri üzerinden suç gelirlerine aracılık edilmesi riskini azaltan tamamlayıcı bir unsur olarak okunabilir.

Tablo 3’te yer alan kara para aklama tehditleri ve risk düzeyleri ise, katılım bankacılığının faaliyet alanı dışında kalan (yasa dışı bahis, kumar, spekülatif işlemler vb.) yüksek riskli kümeleri oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Esaslı Bankacılık İlkeleri, fatura ve belge esaslı, faaliyet alanı kısıtları, KYC/EDD süreçleri, gerçek faydalanıcı tespiti ve TKBB çatısı altındaki uyum–denetim mekanizmaları birlikte değerlendirildiğinde, katılım finans mimarisinin aklama döngüsünün her aşamasında (yerleştirme–ayırıştırma–bütünleştirme) ilave kontrol noktaları ürettiği; böylece suç gelirlerinin sisteme sızmasına karşı daha dirençli ve korunaklı bir finansal yapı sunduğu söylenebilmektedir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, suç gelirlerinin aklanması bankacılık sektörü açısından kritik bir risk alanı oluşturmaya devam etmektedir. Katılım finans sistemi ise reel varlığa dayanan işlem yapısı, sözleşme ve belge disiplini, etik ve ilkesel kısıtları sayesinde konvansiyonel bankacılığa kıyasla daha sınırlayıcı ve korunaklı bir çerçeve sunmaktadır. Bu yapısal özellikler, aklama döngüsünün özellikle yerleştirme ve ayırıştırma aşamalarında finansal sisteme giriş kanallarını daraltmakta; bu durum da katılım bankacılığının suç gelirleriyle mücadelede doğal bir avantaj elde etmesine imkân vermektedir. Dolayısıyla sistemin güçlendirilmesi, Türkiye’nin finansal istikrarına ve uluslararası uyum hedeflerine anlamlı katkılar sağlayacaktır.

Sonuç

Bu çalışma, katılım finans sisteminin suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede konvansiyonel bankacılığa kıyasla sunduğu yapısal üstünlükleri kavramsal ve karşılaştırmalı bir çerçevede ele almış ve elde edilen bulgular ışığında sistemin kendine özgü AML/CTF kapasitesini değerlendirmiştir. Bulgular, katılım bankacılığının faizden kaçınma ilkesi, reel işlem temelli finansman yapısı, fatura–belge disiplini ve sözleşme yükümlülüğü gibi temel prensipleri sayesinde doğal bir şeffaflık ve izlenebilirlik ürettiğini göstermektedir. Bu ilkeler, finansal akışların hem kayıt altına alınmasını hem de talep edilmesi hâlinde geriye dönük izlenmesini kolaylaştırmakta; böylece suç gelirlerinin sisteme yerleştirilmesi, ayrıştırılması ve bütünleştirilmesi aşamalarında sistematik kontrol noktaları oluşturmaktadır.

Tablo 1’deki ŞİB dağılımı, riskin en çok nakit yoğun, kayıt dışılık temelli ve yasa dışı bahis gibi alanlarda kümелendiğini ortaya koymaktadır. Katılım bankacılığı ise doğası gereği bu sektörlerle yapısal bir ilişki kurmadığı için risk maruziyeti sınırlanmaktadır. Bu durum, katılım finans modelinin pasif bir avantaj değil, işleyişin kendisinden kaynaklanan aktif bir koruma mekanizmasına sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 2’de müşteri tercihlerinde “güvenilirlik” unsurunun ilk sırada yer alması, katılım bankacılığının etik ve şeffaf yapısının toplum nezdinde güven ürettiğini ve bu güvenin AML süreçlerini destekleyen davranışsal bir bariyer olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Tablo 3’teki risk sınıflandırması ise yüksek tehdit içeren sektörlerin önemli bir bölümünün katılım bankacılığının faaliyet alanı dışında kaldığını göstermekte; bu veriler birlikte değerlendirildiğinde katılım finans sisteminin yapısal olarak daha düşük riskli bir ekosistem sunduğu anlaşılmaktadır.

Katılım finans sisteminin AML/CTF alanındaki kurumsal kapasitesi, yalnızca ilkesel kısıtlamalardan değil, aynı zamanda uygulanan güçlü uyum süreçlerinden kaynaklanmaktadır. KYC–EDD uygulamaları, gerçek faydalanıcı (UBO) tespiti, işlem risk profillemesi, şüpheli işlem senaryolarının düzenli güncellenmesi ve TKBB ile MASAK koordinasyon mekanizmalarının etkinliği, sistemi kurumsal açıdan daha dirençli kılmaktadır. Dijitalleşme bu direnci güçlendiren kritik bir unsur hâline gelmiştir. Kripto varlıklar, çevrim içi ödeme uygulamaları ve uluslararası hızlı transfer sistemleri yeni risk alanları oluştururken, yapay zekâ destekli anomali tespiti, blok zincir temelli izleme altyapıları, büyük veri analitiği ve ağ analizi gibi teknolojiler, suç gelirlerinin aklanmasına yönelik karmaşık işlem ağlarının tespit edilmesini kolaylaştırmaktadır. Böylece dijitalleşme, sadece risk oluşturan değil aynı zamanda risk azaltan bir kapasite hâline dönüşmektedir.

Tablo 4 kapsamında ele alınan değerlendirmeler, katılım bankacılığının mevcut avantajlarını güçlendirecek gelişim alanlarına işaret etmektedir. Kurum içi uyum birimlerinin kapasitesinin artırılması, çalışanlara yönelik sürekli eğitim programları, ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliğinin güçlendirilmesi, sektör genelinde ortak veri kullanım altyapılarının oluşturulması, etik yönetim kültürünün kurumsallaştırılması ve dijital risk yönetimi süreçlerinin modernize edilmesi sistemin direnç seviyesini yükseltecektir. Ayrıca anonim bildirim kanalları, şeffaf raporlama standartları ve müstakil bir Katılım Finans Kanunu’nun hayata geçirilmesi, katılım finans sisteminin kendi iç tutarlılığını artırarak hem uyum süreçlerini hem de sektörel bütünlüğü geliştirecek adımlar olarak değerlendirilmektedir. Bu gelişim alanları yalnızca eksikliklerin giderilmesine yönelik değildir; aynı zamanda katılım

finansının yapısal avantajlarını daha görünür, daha sürdürülebilir ve daha etkili hâle getirme potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç olarak katılım bankacılığı; ilkesel kısıtlar, reel ekonomiye bağlılık, belge-sözleşme disiplini, faaliyet alanı filtreleri ve güçlü kurumsal uyum süreçlerinin bir araya gelmesiyle suç gelirlerinin finansal sisteme sızmasına karşı doğal bir koruma mekanizması üretmektedir. Bu yapının uzun vadede sürdürülebilir hâle gelmesi, risk temelli denetimlerin derinleştirilmesi, dijital gözetim araçlarının güçlendirilmesi, kurumlar arası veri paylaşımının artırılması, etik yönetim ilkelerinin kurum kültürüne tam olarak yerleştirilmesi ve Tablo 4’te özetlenen gelişim alanlarında kararlılıkla adım atılmasıyla mümkün olacaktır. Tüm bu ilerlemeler katılım finans sisteminin yapısal avantajlarını daha da pekiştirecek; sistemin ülkemizdeki finansal piyasaların gelişimine daha güçlü katkılar sunmasını sağlayacaktır. Ayrıca bu dönüşümün, İstanbul’un küresel bir finans merkezi olma hedefine stratejik düzeyde destek vermesi beklenmektedir.

Extended Summary

In today’s financial landscape shaped by accelerating globalization and digitalization, financial systems face increasingly complex risks, particularly those related to money laundering and the financing of terrorism. Money laundering, defined as the reintegration of income derived from illegal activities into the financial system through seemingly legitimate transactions, poses significant threats to the economic stability, tax revenues, financial credibility, and social security of states. Since the banking sector is the primary channel through which illicit proceeds are injected into the system, both conventional and participation banks constitute essential actors within the AML/CTF framework. This study aims to identify the structural dimensions through which the participation finance system differs from conventional banking in its fight against illicit proceeds. In doing so, it seeks to answer the following research question: “Compared with conventional banking, what structural advantages does the participation finance system offer in combating illicit proceeds, and which policy recommendations can be developed in this area?”

To address this question, the study employs a qualitative research design based on document analysis. Reports published by national and international regulatory authorities (MASAK, FATF, BDDK, TKBB), legislative texts, academic studies, and statistical indicators were extensively examined. The collected data were classified under five thematic categories using content analysis: (i) the conceptual and historical background of money laundering, (ii) stages and methods of the laundering cycle, (iii) national and international institutional

arrangements, (iv) obligations of the banking sector and the risk-based approach, and (v) the AML capacity and structural advantages of participation banking. Throughout the analysis, a risk-based perspective was adopted, and conceptual assessments were supported by empirical indicators.

Findings reveal that the participation finance system, shaped by real-sector-based transactions, contractual discipline, documentation-based financing, and ethical constraints, establishes a natural filtering mechanism that limits opportunities for illicit proceeds to enter the financial system. The asset-backed and transaction-based nature of participation banking enhances transparency and traceability, while principled restrictions on high-risk sectors further narrow the operational space available for laundering activities. Additionally, the integrated functioning of KYC–EDD processes, ultimate beneficial ownership (UBO) verification, risk-based auditing, and institutional compliance mechanisms strengthens the system’s AML capacity. Digitalization simultaneously introduces new risk domains and enhances monitoring and detection capabilities through technologies such as artificial intelligence, blockchain, big data analytics, and network analysis.

Overall, the study demonstrates that the architecture of participation finance generates unique control points at every stage of the laundering cycle (placement–layering–integration) and provides a structurally more resilient framework against financial crime compared with conventional banking. Furthermore, it is argued that a holistic approach—encompassing training initiatives, regulatory enhancement, inter-institutional cooperation, and technology-driven supervision—will significantly reinforce the AML capacity of participation banking. In this context, the development of the participation finance system is expected to make a meaningful contribution to Türkiye’s strategic objective of positioning itself as a reliable and competitive international financial center.

KAYNAKÇA

- Akbulak, Y., & Tahtakılıç, A. K. (2003). *Kayıtdışı ekonomi üzerine düşünceler*. Banka-Maliye ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 40(468), 17–41.
- Akçacı, T., & Gök, A. (2023). *Terörizmin finansmanı ve kripto paralar*. Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 8(1), 32–46.
- Akyürek, K. (2022). *Mali eylem görev gücü (Financial Action Task Force-Fatf)nin değerlendirilmesi ve Türkiye'deki yansımaları*. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(2), 429-469.
- Alada, V. (2018). *2008 Küresel finansal krizinin konvansiyonel ve faizsiz bankacılık kârlılıklarına etkisi: Körfez ülkeleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2), 71-96.
<https://doi.org/10.31463/aicusbed.427497>
- Anaç, T., & Kaya, F. (2017). *Bireysel müşterilerin katılım bankacılığını tercih etmesini etkileyen faktörler*. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(15), 145-182.
- Aslanoğlu, S. (2008). *Türkiye'de kayıtdışı ekonomi ve kayıtdışı ekonomiyi azaltmaya yönelik çözüm önerileri*. Muhasebe ve Finansman Dergisi(39), 199-211.
- Ayaydın, H. & Barut, S. (2016). *Banka ve finansal sistem*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Aydınşakir, E. (2008). *Kara para aklamayla mücadele* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Adnan Menderes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aykın, H., & Sözmen, H. K. (2008). *Terörün finansmanı ile mücadele*. Ankara: Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Yayınları.
- Bayındır, S. (2015). *Fıkhi ve iktisadi açıdan islami finans (para ve sermaye piyasaları)*. İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yayınları.
- Baytaç, A. B. (2020). *Tefecilik suçu*. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi(2), 139-174.
<https://doi.org/10.33432/ybuhukuk.735961>

- Bulut, İ. (2025). *Banka hesaplarının kullanılması ve ceza sorumluluğu*. Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(2), 719–756. <https://doi.org/10.54704/akdhfd.1556442>
- Canbaz, M. F., & Berkun, G. (2021). *Kripto para teknolojisi ve islami finans açısından meşruiyeti*. Uluslararası Bankacılık Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 4(1), 98-133. <https://doi.org/10.52736/ubeyad.958699>
- Doğan, B., & Yıldız, A. (2021). *Kara para aklama ile mücadelede uluslararası kuruluşların rolü*. The Journal of International Scientific Researches, 6(3), 397-412. <https://doi.org/10.23834/isrjournal.981962>
- Durmuş, H., Er, H., & Harunoğulları, E. (2022). *Sosyal adaletin sağlanmasında katılım bankacılığının rolü*. Adam Academy Journal of Social Sciences, 12(1), 81-106. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.980450>
- Ersöz, K. (2025). *Mali suçları araştırma kurulunun 5549 sayılı suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi hakkında kanun kapsamında idari yaptırım kararı verme yetkisi*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(1), 30-39.
- El Rahman, F., & El Sheikh, A. (2003). *Underground banking systems and their impact on controlling money laundering: With special reference to Islamic banking*. Journal of Money Laundering Control, 6(1), 42–45. <https://doi.org/10.1108/13685200310809392>
- Eyceyurt Batır, T. (2016). *Türkiye’de katılım bankaları ve konvansiyonel bankaların kârlılık belirleyicileri ve etkinlik yönünden karşılaştırılmaları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gediz Oral, B., & Yeşilkaya, Y. (2021). *Kripto para ikilemi: karapara aklama ve bitcoin*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (39), 209-239.
- Gilmore, W. C. (2004). *Dirty money (3rd ed., Rev. & expanded)*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Gökbunar, A. R. (2010). *Organize suçlarla mücadelede yeni silah: Vergi*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.

- Göktaş, E. (2019). *Terörün finansmanı bağlamında Türkiye’de kara paranın aklanmasının engellenmesinde bankacılık sektörünün rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Görmüş, Ş. (2015). *İslam iktisadı insanlık için bir ihtiyaç mı?* Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi, 1(2), 161-170.
- Gümüşkaya, H. (1998). *Kara paranın ulusal ve uluslararası finans düzenine etkileri* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Hassan, S. S. U., Hussain, M. A., & Sajid, S. (2022). *Effectiveness of anti-money laundering laws in Pakistan’s Islamic banking: experts’ perspectives*. Journal of Money Laundering Control, 25(1), 135–149. <https://doi.org/10.1108/JMLC-02-2021-0014>
- Japárova, D., & Shener, U. (2021). *Türkiye’de katılım bankalarının finans sektörü içindeki yeri ve geleceği*. Reforma, 2(90), 33-43.
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği. 2020. Katılım Finans Dergisi, Sayı 20 <https://www.tkbb.org.tr/upload/Katilim-Finans-Sayi-20-.pdf>
- Katılım Finans Strateji Belgesi (2022–2025), Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Şekil 99. <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/zwacy+cumhurbaskanligi-finans-ofisi-katilim-finans-strateji-belgesi22-25.pdf> Erişim tarihi 30 Ekim 2025
- Kavakcı, S., & Görmüş, Ş. (2018). *Sosyal sermaye bağlamında güven kavramı: Dini, toplumsal ve iktisadi etkisi*. Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi, 4(1), 79-95.
- Kiremitçi, O. (2023). *Karşılaştırmalı hukukta şüpheli işlem bildirimi ve mali istihbarat birimleri*. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi(1), 107-163. <https://doi.org/10.33432/ybuhukuk.1180501>
- Kuzulu, Ö. (2021). *Etik finans mı islami, islami finans mı etik*. Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(2), 245-279. <https://doi.org/10.30692/sisad.904445>

- Lawal, I. M. (2019). *The suitability of cryptocurrency in the structure of Islamic banking and finance*. Jurnal Perspektif Pembiayaan dan Pembangunan Daerah, 6(6). <https://doi.org/10.22437/ppd.v6i6.6603>
- Makmur, K. L., & Minan, A. (2023). *Money laundering/financing of terrorism risks in the Indonesian Islamic banking system*. In Proceedings of the 3rd International Conference of Islamic Finance and Business (ICIFEB 2022), 19–20 July 2022, Jakarta, Indonesia. EAI. <https://doi.org/10.4108/eai.19-7-2022.2328202>
- Ok, A. (2003). *Mali hukuk boyutuyla kara para aklama suçu* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). <https://www.proquest.com/openview/6464dd6e2973daf55cb80ae36bc1d14b/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>
- Öz, E., & Armağan, A. (2018). *Yargı organları kararlarına göre vergi kaçakçılığı suçlarını önlemede adli vergi cezalarının rolü*. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi(33), 1-38.
- Paoli, G. P., Aldridge, J., Ryan, N., & Warnes, R. (2017). *Behind the curtain: The illicit trade of firearms, explosives and ammunition on the dark web*. RAND Corporation. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR2000/RR2091/RAND_RR2091.pdf
- Razavy, M. (2005). *Hawala: An underground haven for terrorists or social phenomenon?* Crime, Law and Social Change, 44, 277–299. <https://doi.org/10.1007/s10611-006-9019-3>
- Shademanpoor, F. (2025). *Kara para aklamanın önlenmesinde ve mücadelede dijital teknolojinin rolü*. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 17(1), 89-119. <https://doi.org/10.55827/ebd.1556154>
- Tok, A. (2009). *İslami finans sistemi çerçevesinde sukuk (İslami tahvil) uygulamaları, katılım bankaları ve Türkiye açısından değerlendirmeler*, Ankara: SPK Yayınları, Hukuk İşleri Dairesi.
- Torabian, A., Pourkiani, M., & Arabpour, A. (2021). *Presenting an extended model of money laundering control according to factors related to transparency in the banking system*

- of Islamic Republic of Iran (Case study of Melli Bank of Iran). Propósitos y Representaciones, 9(SPE1), e901. <https://doi.org/10.20511/pyr2021.v9nSPE1.901>
- Turkib, M., Hamdana, A., Cummings, R. T., Sarea, A., Karolak, M., & Anasweh, M. (2020). *The regulatory technology “RegTech” and money laundering prevention in Islamic and conventional banking industry*. Cogent Business & Management, 6(10), <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04949>
- Tuna, Y., & Şekkeli, F. E. (2020). *Katılım bankacılığının reel kesime etkileri*. Business & Management Studies: An International Journal, 8(2), 1703–1724.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. (2022). *Katılım Finans Strateji Belgesi (2022–2025)*. Erişim tarihi: 22 Ekim 2025, <https://www.cbfo.gov.tr>
- Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kripto paraların kullanımının dini hükmü nedir? Din İşleri Yüksek Kurulu : Dini Bilgilendirme Platformu*. Erişim tarihi: 25 Ekim 2025
- Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2025). *Sıkılaştırılmış Tedbirler Rehberi*. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK). Erişim adresi: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2025/09/SIKILASTIRILMIS-TEDBIRLER-REHBER-63e723d5abb0de9b.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2025). *Aklama suçu uluslararası mevzuat*. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK). Erişim adresi: <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-sucu-uluslararasi-mevzuat>
- Türk Dil Kurumu. (2025, 22 Ekim). *Kara para ne demek?* <https://sozluk.gov.tr>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2004). *Türk Ceza Kanunu (Kanun No. 5237, 26 Eylül 2004)*. Resmî Gazete, 12 Ekim 2004, Sayı: 25611. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2006). *5549 sayılı suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi hakkında kanun*. Resmî Gazete, 18 Ekim 2006 tarihli ve 26323 sayılı. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5549&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK. (2025, 10 Ekim). *Sunuş*.
<https://masak.hmb.gov.tr/sunus>

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK. (2025, 15 Ekim). *Aklamamanın aşamaları*. <https://masak.hmb.gov.tr/aklamamanin-asamaları>

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK. (2025 29 Ekim)
<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2025/07/URD-Rapor-Ozeti-2025-d8a4f54fc9e7c181.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK. (2025, 15 Ekim). *Aklama yöntemleri*. <https://masak.hmb.gov.tr/aklama-yontemleri>

Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2025, 18 Ekim). *Sıkça sorulan sorular*.
<https://tkbb.org.tr/kurumsal/sikca-sorulan-sorular>

Ünlü, U. (2019). *Kara para aklamada yeni yöntemler ve kara paranın ekonomi üzerindeki etkileri*. Sayıştay Dergisi (113), 155-179.

Yüce, M., & Akkaya, H. (2020). *Mali suçlarla kurumsal mücadele ve bazı ülke örnekleri*. Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 40-61

Zagaris, B. (2007). *Problems in applying traditional anti-money laundering procedures to non-financial transactions, “parallel banking systems,” and Islamic financial systems*. Journal of Money Laundering Control, 10(2), 157–169.
<https://doi.org/10.1108/13685200710746866>